

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(Энг кадимги замонлардан хозиргача)

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАРИХ ВА МАДАНИЙ МЕРОС ФАКУЛЬТЕТИ

БУХОРО ТАРИХИ КАФЕДРАСИ

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(энг қадимги замонлардан ҳозиргача)

мавзусидаги Республика илмий-амалий (онлайн) конференция

МАТЕРИАЛАРИ

Бухоро – 2021

Илмий-амалий анжуман Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тасарруфидаги олий таълим ва илмий тадқиқот муассасалариджа 2021 йилда Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 мартдаги 78-Ф-сонли фармойиши асосида Бухоро тарихи, манбашунослиги, тарихишунослиги, археологияси, этнографияси, нумизматикаси, шаҳарсозлиги, маданият ва санъати соҳаларида амалга оширилаётган энг янги илмий натижаларни илмий жамоатчиликка етказиш, фан ва таълимнинг узвий боғлиқлигини кучайтириш мақсадида Бухоро давлат университетида **2021 йил 26 июнь** куни **“БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ” (ЭНГ ҚАДИМГИ ЗАМОНЛАРДАН ҲОЗИРГИ ДАВРГАЧА)** мавзусидаги Республика миқёсида анъанавий илмий-амалий (*онлайн*) конференция белгиланган тадбирларни амалга ошириш мақсадида ўтказилди.

Масъул муҳаррир:

Х.Х.Тўраев, БухДУ профессори, тарих фанлари доктори

Таҳрир ҳайъати:

О.Х.Хамидов, Бухоро давлат университети ректори,
иқтисод фанлари доктори, профессор

О.С.Қаҳҳоров, Илмий ишлар ва инновациялар бўйича, проректор,
иқтисод фанлари доктори (DSc), доцент

Ж.Р.Жўраев, Тарих ва маданий мерос факультети декани

Ф.У.Темиров, Бухоро тарихи кафедраси мудир, тарих фанлари
бўйича фалсафа доктори (PhD)

М.Б.Қурбонова, тарих фанлари номзоди, доцент

Д.М.Жамолова, тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Тўплаб нашрга тайёрловчилар:

Темиров Ф.У., Бухоро тарихи кафедраси мудир

Очилов А.Т., Бухоро тарихи кафедраси ўқитувчиси, таянч докторант

Умаров Б.Б., Бухоро тарихи кафедраси ўқитувчиси

Илмий-амалий анжуман материалларида чоп этилаётган мақола ва тезислардаги матн, манба ва адабиётлар учун муаллифларнинг ўзлари масъулдир

Юнус, Гулом Зафарий сингари ёзувчилар “халқ душманлари деб эълон қилинди ҳамда қатағон этилди”¹.

Хулоса қилиб айтганда, жаҳидчилик ғояларининг фаол тарғиботчиси Фитрат ўзбек халқининг миллий уйғониши йўлида жиддий курашган эди. Унинг асарлари ва матбуотда эълон қилган мақолалари большевиклар томонидан муттасил танқид қилиб турилди. Большевикларнинг Фитратга қарши қаратилган ҳар қандай уринишлари, уни она Ватан озодлиги йўлидаги курашидан қайтара олмади. Фитрат адабиётда миллий мафқурани пролетариат мафқураси билан ўзгартирилишига қарши турди ва бу йўлда сезиларли ишларни амалга оширди.

XX ASR BOSHLARI BUXORODAGI IJTIMOIIY-SIYOSIIY VAZIYATNING TARIXIIY ADABIYOTLARDA BAYONI

*Beshimov Maqsud –
BuxDU o'qituvchisi*

Tarix ilmiga kizikish ajdodlarimizning azaliy intilishi bo‘lib kelgan. XX asr boshlarida ham bu an‘ana davom etib, tarixiy ilmlar-sohasida siljish ancha kuchli edi.

1921 yilda Buxoroda «Anjumani tarix» deb atalgan Buxoro tarixini o‘rganish jamiyati tashkil qilinadi. Jamiyatning a‘zolari 7 kishidan iborat bo‘lib, ularning orasida Mirza Salimbek ham bor edi. Buxoro tarixi, etnografiyasi osori-atiqalari tarixini o‘rganish, Buxoro arki tarixini tadqiq qilish, nodir qo‘lyozmalarni to‘plash, ilmiy asarlar yaratish, Buxoro muzeyini tashkil qilish mazkur jamiyatning vazifasiga kirar edi. Mirza Salimbek 1930 yilning martida Buxoro shaxrida vafot etgan. Mirza Salimbek inoq serqirra ijod sohibi edi. Tarixchi olim sifatida uning yozgan ikki kitobi bizgacha yetib kelgan. Ular «Kashkuli Salimiy va tarixi muttakadimin va muttaaxirin» («Salimiyning Kashkuli hamda avvalgi va eng so‘nggi hukmdorlar tarixi») deb nomlanadi. Bundan tashqari, uning «Jome’ gulzor» deb atalgan Sayd Jaloliddin Suyutiyning arab tilidagi diniy-axloqiy va tarbiyaviy ahamiyatga ega bo‘lgan she‘rlar, hikoyalarini 1911 yilda tojik tilida tarjima qilib nashr ettirgan.

L.P. Yepifanova o‘zining risolasida «Tarixi Salimiy» haqida hikoya qiladi. Uning aytishicha, manbaning yozilgan yili noma‘lum, kitob Qo‘qon qog‘ozida nasta‘lik, ikki shaxsning dastxati, 211 saxifalardan iborat, shundan 62 saxifasi O‘rta Osiyo tarixiga bag‘ishlangan bo‘lib, Mug‘ullar, Temuriylar, Shayboniylar, Ashtarxoniylar va amir Muzaffarxongacha keladi. Qolgan 169 saxifasida esa muallifning o‘zi guvox bo‘lgan voqyealar bayon etiladi, deb yozadi.² «Muttakadimin va muttaaxirin» asarida Odam alayxissalomdan Iso alayxissalomgacha utgan ayrim payg‘ambarlar, Peshdodiyon tabaqasining

¹ Ўзбекистон тарихи (1919 – 1991 йиллар). Иккинчи китоб. – Тошкент: O‘zbekiston, 2019. – Б.255.

² Л.П. Епифанова «Рукописные источники по истории Средней Азии периода при соединении её к России», Тошкент.: 1965 йил, 47-бет:

zikri, Ashkoniyon, Sosoniylar Hazrat Hotam al- Nabiy salolloxu alayxi vassalam, Roshiddin xalifaligi Ummaviylar, Abbosiylar, Somoniylar, G‘aznaviylar, Saljuqiylar, Xorazm shoxlar, Chingizxon, Soxibqiron Amir Temur, o‘zbek podshohlari, Ashtarxoniylar, Mang‘itlar Amir Abdulahad podshoxligi, Rossiya davlati podshohlari va imperatorlari, Totor xonligining rus knyazlariga hujumi, Usmonli turk davlati tarixi bayon etilgan. Bu kitob ilmiy jihatdan puxta o‘rganilib, 2003 yilda nashr qilindi.

«Tarixi Salimiy» deb nomlangan asari 1917-1920 yilda yozilgan bo‘lib, unda Chingizxon davridan inqilob tuntarishigacha bulgan Buxoro amirligi tarixi voqyealari xususida fikr yuritiladi.¹ Mazkur asardan Mirza Salimbekning shaxsiy xayoti to‘g‘risida ham ma‘lumotlar uchraydi. Olimning tarixchi sifatidagi faoliyati Naim Norqulov tomonidan maxsus tadqiq etilgan. «Tarixi Salimiy» asari rus tiliga xam tarjima qilingan edi. Bu olimning 1968 yilda tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun himoya qilingan dissertasiyasi «Tarixi Salimiy-Buxoro amirligi (1860-1920) tarixini o‘rganish uchun nodir manba sifatida» deb nomlanadi. Akademik Voxid Abdullayev va professor Rasul Hodizoda asarlarida Mirza Salimbek adabiyotshunos sifatida qayta-qayta tilga olinadi.

XIX asarning oxiri-XX boshlarida yashab ijod etgan Buxorolik tarixchi hattot, ma‘rifatparvar olimlardan biri Sharifjon Mahdum Sadr Ziyo (1867-1932Y) dir. U 1867 yilda Buxoro amirligiga qarashli Ziyovuddin qishlog‘ida tug‘ilgan. Uning otasi domlo Abdushukur amir Muzaffar (1860- 1885Y) zamonida Ziyovuddin qozisi etib tayinlangan. Umrining oxirigacha Buxoro qozikaloni lavozimida faoliyat ko‘rsatgan.

Sharifjon Mahdum 1893 yili Hayrobod tumani qozisi etib tayinlangan. 1920 yilga qadar Buxoro amirligining turli tumanlarida qozilik lavozimini egallagan².

Buxoroda Sho‘ro tuzumi o‘rnatilgandan sung Sharifjon Mahdum yangi xukumatning turli idoralarida ishlagan. U 1932 yilda vafot etgan.

Sharifjon Mahdum ma‘rifiy olamida ikki jixdt yakkol kuzga tashlanadi: birinchisi uning tarixiy-adabiy asarlari bulsa, ikkinchisi, u tashkil etgan boy kutubxona xisoblanadi. Sharifjon Maxdum Sadr Ziyo tarixchi sifatida umumiy tarix va Buxoro tarixining ayrim masalalari buyicha bir necha kitob muallifidir. Jumladan, «Muntaxab at-tavorix», «Tarixi Muxtasar», «Usmonli turk xukmdorlari silsilasi», «Eron tarixi», «Buxoroning naydo bulish tarixi», «Kabila va uruglarning bulinishi», «O‘zbek sulolalaridagi mansab va lavozimlar zikri», «Ruznoma» va boshkalardir. Bular ichida «O‘zbek sulolalarida mansab va lavozimlar zikri», «Buxoroda suv taksimoti», «Ruznoma» kabi asarlar Buxoroning sunggi feodal davri ijtimoiy-iktisodiy, madaniy xayotini urganish uchun katta axamiyat kasb etadi. Rus sharkshunosi

¹ Б Йўлдошев «Мирзо Салимий иннок», // Бухоро мавжлари-2004 йил 4сон 28-бет//

² Ҳалим Тўраев «Шарифжон Махдум Садр Зиё», // Бухоро мавжлари-2005 йил 1-сон, 32-бет//

A.A. Semyonov XX asrning 20-yilidayok «O‘zbek sulolalarida mansab va lavozimlar zikri» nomli manbani rus tiliga tarjima kilib, 1927 yilda chop etdi.

Sharifjon Maxdumning «Ruznoma» nomli kulyozmasi 260 varakdan iborat bulib, O‘zbekistan F.A. Abu Rayxon Beruniy nomidagi Sharkshunoslik institutida saqlanmoqda. Risola 1930 yilda yozib tugatilgan.¹ Muallifning bizgacha yagona nusxada yetib kelgan «Ro‘znoma» risolasi Buxoro amirligining XIX asr ikkinchi yarmidan XX asr boshlaridagi siyosiy-ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy xayotini yoritib beruvchi muhim manba hisoblanadi. Risola 1888-1889 yilda amirlikda ro‘y bergan voqyealar, ya’ni mazkur yilda vabo kasali tarqalganligi, Sadr Ziyoning otasi vafot etganligining bayoni bilan boshlanadi. So‘ng otasining siyosiy faoliyati, o‘zining Xayrobod tumaniga qozilik qilgani, 1893 yildan 1922 yilga qadar Buxoro amirligida qozilik qilganini bayon etadi. Bundan tashqari, 1900-1901 yilda ruslar tomonidan ko‘prik qurilishi, 1910 yil Buxoroda ro‘y bergan suniylar va shialar to‘qnashuvi, 1917-1918 yilda yuz bergan voqyealar, amirlikning tugatilishi, 1921-1922 yillardagi qarshilik harakatlari haqida ma’lumotlar berilgan.

«Ro‘znoma» ning 1917-1920 yillar voqyealarini yorituvchi qismi alohida ahamiyatga ega. Sadr Ziyo Rossiya davlatidagi ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlar, mamlakatning ichki va tashqi siyosati, 1917 yil fevral qo‘zg‘oloni haqida qisqacha ma’lumot bergan.

Buxoro tarixnavislik maktabini tashkil etadigan manbalar xanuzgacha topilib ma’naviy va tarixiy bilimlarimiz uchun sarchashma bo‘layotir. Muhammad Ali Ibn Muhammad Sayyid Baljuvoniyning «Tarixi Nofei» («Foydali tarix») Buxoro amirligining XIX-XX asrning boshlaridan siyosiy tarixini yoritib beruvchi qimmatli manba hisoblanadi. Buxoro amirligining ijtimoiy axvoli, davlat tizimi, davlatni idora etish tartibi. Buxoroning Sho‘rolar tomonidan bosib olinishi, istiqlochlarning harakati ob‘yektiv tarzda bayon qilinadi. Tojikiston Fanlar Akademiyasining akademigi Ahror Muxtorov mazkur asarni arab tilidan tarjima qilgan. Muhammad Ali Ibn Muhammad Sayyid Baljuvoniyning hayot yo‘li haqida ma’lumotlar juda kam. O‘zining asarini rajab oyining 18 chisi, xijriy 1341 (milodiy 1923 yil 12 fevral) Samarqand shahrining Tillakori madrasasida yozishni boshlab, xijriy 1346 (milodiy 1927 yil) da nixoyasiga yetkazadi².

Muhammad Ali Samarqand va Buxoro madrasalarida tahsil ko‘rib, bir muddat davlat ishlariga ham aralashib turgan. Umrining oxirgi yillarini Oqbulodara qishlog‘ida o‘tkazib, 70 yoshda vafot etadi. «Tarixi Nofei» qisqacha kirish, 15 bob va xotimadan iborat³.

Birinchi bob (maqсад) Buxoroi Sharif o‘lkasining fazilatlarini haqida.

¹ Ўзбекистон тарихининг долзарб муаммоларига янги чизгилар», Даврий туплам №2. Т.: 1999йил:

² Ш. Вохидов «Тарихи Нофейи»- Бухоро амирлиги тарихига оид муҳим манба //Ўзбекистонда ижтимоий фанлар-1997 йил 9-10-сон, 150-бет//

³ Муҳаммад Али Ибн Муҳаммад Саййид Балжувоний «Тарихи Нофейи», Душанбе.: 1994 иил,

- 2.Samarqand firdavsmonandning fazilatlari bayonida.
- 3.Buxoro podsholari saltanatlarining tartibi xaqida. Bu bob 7 fasldan iborat.
- 4.Saiyd Olimxonning saltanati va uning davrida ruy bergan voqyealar xakida.
- 5.Amir Olimxon va Buxoro muhojirlarining Buxoro inqilobidan so'ng boshlaridan kechirgan voqyealari haqida.
- 6.Russiya sho'rolarining zafar topgani va Buxoroni bosib olishi, amir qochgandan keyin Buxoroning xarob bo'lishi to'g'risida.
- 7.Buxoroda sho'rolarning hukmronligi haqida.
- 8.Buxorodagi xarob bo'lgan imoratlarning ta'mir etilishi, ba'zi binolarning buzilib, ruscha usulida qurilishi haqida.
- 9.Buxoroning ba'zi amaldorlari va xizmatkorlari haqida.
- 10.Amir Olimxon bilan Afg'onistonga qochib ketgan amaldor va fuqarolarning ahvollari xususida.
- 11.Bosmachilik harakati haqida.
- 12.Ilmi hikmat haqida.
- 13.Ba'zi faylasuflarning sharhi hollari haqida.
- 14.Taqvimlar, abjad hisobi, rivoyat va asotirlar.
- 15.Bob. Movarounnahr, Buxoro, Samarqand va Usmoniy turk davlatlari podsholarining tarixlari.

Xotima: Muallif ko'pincha o'zi ko'rgan, boshidan kechirgan voqyealarni va ma'lumotlarni keltirib, ishonarli axborotchilar ma'lumotlaridan ham foydalanadi.

Manbaning birinchi bobida Muhammad Ali Buxoroi Sharif shahrining fazilatlari va xosiyatlari haqida yozib, uni Islom olamida katta shuxrat qozonganini, ilm va ma'rifat markazi bo'lganini maxsus qayd qilib o'tadi.

«Tarixi Nofeiyn»ning uchinchi bobi 7 fasldan iborat. Birinchi faslda amirning amir, deb e'lon qilishi, taxtga ko'tarilish tartib-qoidasi bayon qilingan. Amir-yakka hokim (monarx) huquqiga ega bo'lib mutlaq hokimiyat uning qo'lida bo'ladi. Amirning huquqi hyech qanday shaxs yoki mansabdor yoki bir tashkilot tomonidan cheklanmagan.

«Tarixi Nofeiyn»ning to'rtinchi bobi qiziqarli ma'lumotlarga boydir.

Muallif Buxoro va Rossiya munosabatlariga ham e'tibor bergan. Birinchi jaxon urushi vaqtida, deb yozadi Muhammad Ali, Nikolay amir Olimxondan madad so'raydi. 500 miltik va 1500 ot yuborib Olimxon nodshox Nikolay lutfiga sazovor bo'ladi. 1916 yilgi qo'zg'olonni ham Muhammad Ali nazaridan chetda qoldirmagan. Urushning ikkinchi yilida Rossiya davlati Turkiston viloyatidan mardikor so'raydi. Hamma mulklar mardikor bergan bo'lsa xam Jizzax mamlakati odam bermadi. Jizzaxni to'pga tutib yer bilan yakson qildilar. Insofsizlik va zo'ravonlik shu darajaga yetdiki bokira kizlarni zino qilib, xotinlarning ko'kraklarini kesib, bolalarni esa to'pga tutdilar. O'sha shaharda zulm va xarobachilik haddidan oshdi.

Muxammad Ali Baljuvoniyl risolasi ko'p joylarida 1917-1920 yillar davomida yuz bergan siyosiy voqyealar haqida ham yozib o'tgan.

Bolshyeviklarning davlat to'ntarishlari, Kolesov mojarosi, Buxoro hurriyatchilari, yosh buxoroliklar va taraqqiyparvarlari, jadidlar, Buxoro inqilobi masalalari ana shular jumlasidandir. «Buxoro mulkida amir davrida osonlik bilan hurriyatga erishib bo'lmasligini bilib, bu jamoa kochib g'urbat libosini kiyib Rossiya sho'rolar mulkiga ketdilar. Ular taxminan 222 nafar edilar. Bu jamoaning eng mashhurlari Mirzo Muhiddin sarof, Fayzullo Xo'ja ibni Ubaydullo xo'ja, Olimbek binni Jo'raboy do'st edilar». Boshqa joyda esa muallif yoshlar va nomdor toji7rlar Ahadxon bilan «sherik-tijorat edilar», deb yozadi.

Demak, XX asr boshlarida Buxoroda yuz bergan voqeya-xodisalar mahalliy tarixnavislar tomonidan atroflicha ishlarni talqin etilgan. Buni biz yuqoridan manbalarda kuzatishimiz mumkin.

ADABIYOTLAT RO'YXATI

1. Boltayev, Bobir Baxtiyorovich. "BUXOROLIK MINIATURACHIRASSOM SADRIDDIN POCHCHAYEV IJODIGA BIR NAZAR." *Scientific progress* 1.6 (2021): 998-1004.
2. Rajabov, Oybek Iskandarovich. "BUXORODAGI AYRIM MUQADDAS QADAMJO-QAL'ALAR XUSUSIDA." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1162-1168.
3. Умаров, Б. Б. "НА КИСЛЯКОВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА ЖАНУБИЙ ТОЖИКИСТОН ЭТНИК ТАРИХИ." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1005-1009.
4. Тўраева, Г. Б., Ўтаева, Ф. Х., & Жумаева, Н. А. (2021). ОА СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ. *Scientific progress*, 1(6), 1010-1018.
5. Bakhtiyorovich, Boltaev Bobir. "Excerpts from the life of the bukharian artist." *Middle European Scientific Bulletin* 12 (2021): 160-165.
6. Ochilov, A. T. "DATING OF THE ZAMANBABA CULTURE: ASSED ON ARCHAEOLOGICAL SOURCES." *Theoretical & Applied Science* 12 (2019): 589-591.
7. Mubinov, M. A. "Diplomacy of the eastern states and central asian khanates in the struggle for independence." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 26-31.
8. Maksud, Beshimov. "Markets of Bukhara." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 18-21.
9. Sharopov, Dilshod Ravshan O'G'Li. "ABDURAZZOQ SAMARQANDIYNING "MATLAI SA'DAYN VA MAJMAI BAHRAYN" ASARINING O'RGANILISH TARIXI." *Scientific progress* 2.1 (2021): 358-361.
10. Очиллов, Алишер Тўлис Ўғли. "БУХОРО ВОҲАСИ ШАКЛЛАНИШИДА ЗАРАФШОН ДАРЁСИНИНГ ЎРНИ ВА ВОҲА ТАРИХИЙ ГЕОГРАФИЯСИГА ДОИР АЙРИМ

МУЛОҲАЗАЛАР." *Scientific progress* 1.6 (2021): 933-938 Murodova, Dilrabo Shomurodovna, and Feruza Xolmamatovna O'tayeva. "TF Gelax tadqiqotlarida Buxoro shahri mudofaa tizimining organilishi." *The Fifth International Conference on History and Political Sciences*. 2015.

11. Turaevich, Halimov Talat. "From the history of economic relations between central asia and india (XV-XVII centuries)." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 22-25.

12. OCHILOV, Alisher. "JEWELRYC TRADITION IS A SOURCE OF STUDY OF BUKHARA HISTORY." *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi* 1.1: 105-116.

13. Бобожонова, Феруза Хаятовна. "БУХОРО МАДРАСАЛАРИ МАЪНАВИЯТ ДУРДОНАСИ." *Scientific progress* 2.1 (2021): 362-366.

14. Муродова, Дилрабо Шомуродовна. "ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА БУХОРОДА ИЛМ ВА ФАН (БУХОРО ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ МИСОЛИДА)." *Scientific progress* 2.1 (2021): 660-664.

15. Ochilov Alisher. "The Role of Zamanbaba Culture in The Social and Economic History of Bukhara Oasis During Bronze Age." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.4 (2021): 42-47.

16. JAMOLOVA, DILNOZA MUYIDDINOVNA. "THE END OF THE EMIRATE OF BUKHARA: THE END OF THE POLITICAL STRUGGLE BETWEEN THE JADIDS AND THE ULEMA." *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences* 1.1 (2021).

17. Jamolova, D. M. "Traveling to Modernity: Perception of Modernity of the Central Asian Muslims in the early 20th century." *International Journal of Psychosocial Rehabilitation* 9.24 (2020): 4202-4207.

18. Темиров Ф., Исломов Д. САДРИДДИН АЙНИЙ-ЗАМОНДОШИ ФИТРАТ ҲАҚИДА //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1349-1354.

19. Темиров Ф., Халикова Н. БУХОРО АМИРЛИГИДА ТАШҚИ СИЁСАТ ВА ДИПЛОМАТИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИДАН //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1276-1282.

20. Темиров Ф., Умаров Б. БУХОРО АМИРЛИҚДА ОИЛА, НИКОҲ ВА МЕРОС ҲУҚУҚИНИНГ АМАЛДА ҚЎЛЛАНИШИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1201-1207.

FITRATNING "RAHBARI NAJOT" ASARIDA MA'RIFIY VA MA'NAVIY G'OYALARINING AKS ETTIRILISHI

Tag'oeva Dilnavoz – BuxDU o'qituvchisi

Davlatimiz mustaqillikka erishgach, ma'naviy qadriyatlarimizni tiklashga, milliy o'zlikni anglashga asos yaratildi. Vatanimiz mustaqilligini mustahkamlash, uning rivojini ta'minlash boy ma'naviyat va ruhiyat ilmidan samarali, odilona, oqilona va omilkorlik bilan foydalanishni taqozo etmoqda.

Янгибоева Дилноза. ШАРИФЖОН САДРИ ЗИЁНИНГ ҚОЗИЛИК ФАОЛИЯТИ.....	243
Хайтов Л.А. БАҲОУДДИН НАҚШБАНД ВА ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙ	251
Рашидов Ойбек. ФИТРАТ ИЖОДИДА МИЛЛИЙ ВА ПРОЛЕТАРИАТ МАФКУРАСИ ЎРТАСИДА КУРАШ	255
Beshimov Maqsud. XX ASR BOSH LARI BUXORODAGI IJTIMOYIY- SIYOSIY VAZIYATNING TARIXIY ADABIYOTLARDA BAYONI	258
Tag‘oeva Dilnavoz. FITRATNING "RAHVARI NAJOT" ASARIDA MA'RIFIY VA MA'NAVIY G'UYALARINING AKS ETTIRILISHI.....	263
Жамолова Дилноза. ЖАМОЛИДДИН АФҒОНИЙ ҒОЯЛАРИНИНГ БУХОРОДАГИ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАРГА ТАЪСИРИ ..	268
Жумаев Жонибек. ЖАДИД МУТАФАККИРИ САИДАҲМАД СИДДИҚИЙ – АЖЗИЙ ФАОЛИЯТИНИ ЁРИТУВЧИ МАНБАЛАР	272
Носиров Шерзод. САДРИДДИН АЙНИЙ –АҲМАД ДОНИШ ҲАҚИДА	275
Мамашикуров Бекназар. “БУХОРОЛИК ФАҚИҲЛАР ОИЛАСИ”	276
Қахрамон Ражабов. БУХОРОНИНГ АФАНДИСИ	279
Oripova Mavluda. “QUTBUL-AVLIYO-VALIYLAR YO'LBOSHCHISI” - ХОҲА МУHAMMAD ORIF AR REVGARIY	281

**5-ШЎБА. ЖАҲОН МАДАНИЙ МЕРОСИ ТАРКИБИДА
“БУХОРОДАГИ МУҚАДДАС ҚАДАМЖОЛАР, ЗИЁРАТҒОҲЛАР,
АЗИЗ АВЛИЁЛАР ЗИЁРАТ ТУРИЗМИ ОБЪЕКТИ” СИФАТИДА
ЎРГАНИЛИШИ..... 285**

Boltayev V., Mayotov A. MADANIY MEROS OBUEKTLARINI MUHOFAZA OLISHDA QONUN HUIJATLARINING ANAMIYATI	285
Sharipova Yulduzxon. MAMLUKATIMIZ TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA BUXORO SAYYOHLIK OBUEKTLARINING O'RNI	289
Муродов Ҳалим. БУХОРО ТУРИЗМИНИНГ РИВОЖЛАНИШИДА ИТАЛИЯНИНГ ИШТИРОКИ.....	292
Улжаев Умарали Қурбонович. ЎЗБЕКИСТОНДА ЗИЁРАТ ТУРИЗМИ ..	298

**6-ШЎБА. БУХОРО САНЪАТИ (МУСИҚА, МЕЪМОРЧИЛИК,
ҲУНАРМАНДЧИЛИК, МИННАТЮРА, ЗАРДУЗЛИК, В.Ҳ.) ВА
МАДАНИЯТИ ТАРИХИ 303**

Соколова Л. УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ	303
Қораев Шерхон. АБДУЛЛАХОН АДАБИЙ КЕЧАЛАРИ.....	309
Садуллаева В. АМИР НАСРУЛЛОҲХОН ДАВРИДА МАДРАСА ТАЪЛИМИ ИСЛОҲИ: КУРАШЛАР ВА ЗИДДИЯТЛАР	312
Ҳомидов Абдурашул. ТАРИХ ДАРСИДА ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА “1917-1924 ЙИЛЛАРДА БУХОРО” МАВЗУСИНИ ЎТИШ ЙЎЛЛАРИ.....	314
Амонова Феруза. БУХОРО АМИРЛИГИДА XIX АСР ИККИНЧИ ЯРМИДА ҲУНАРМАНДЧИЛИКНИНГ АҲВОЛИ	319